

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาและส่งเสริมชาวเขาในด้านการศึกษานี้ สืบเนื่องมาจากการที่กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทยได้จัดส่งเจ้าหน้าที่ไปประจำตามหมู่บ้านชาวเขา และได้จัดตั้งโรงเรียนชั่วคราวขึ้น โดยใช้พนักงานอนามัยของกรมประชาสงเคราะห์ ทำหน้าที่เป็นครูสอนหนังสือให้แก่เด็กชาวเขา ซึ่งโรงเรียนชั่วคราวของกรมประชาสงเคราะห์ เหล่านี้ในโอกาสต่อไปจะโอนมอบให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดรับไปดำเนินการ โดยจัดอัตรากำลังขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเข้าแทน แต่ในระหว่างดำเนินการสอนในลักษณะโรงเรียนชั่วคราวนี้ เจ้าหน้าที่กรมประชาสงเคราะห์ที่มีไม่พอจึงจำเป็นต้องมีผู้ช่วยครูสอน โดยเหตุนี้ กรมประชาสงเคราะห์จึงได้จัดการอบรมผู้ช่วยเจ้าหน้าที่พัฒนาและส่งเสริมชาวเขาในด้านการศึกษาขึ้น เพื่อเป็นการเตรียมชาวเขาให้มีหน้าที่รับผิดชอบในการที่จะเข้ารับราชการครู เพื่อฝึกอบรมและสอนหนังสือให้แก่เด็กชาวเขาที่อยู่ในหมู่บ้านของตนต่อไป

ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่พัฒนาและส่งเสริมชาวเขาที่เข้ารับ การฝึก อบรมนี้จะเป็นชาวเขาที่มีความรู้ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา 4 เข้ารับการฝึกอบรมวิชาสามัญและวิชาครูเบื้องต้น เพื่อช่วยสอนเด็กชาวเขาให้มีทักษะภาษาไทย สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และมีทัศนคติที่ดีต่อสุนัข ซึ่งเมื่อผู้รับการฝึกอบรมผ่านการฝึกอบรมตลอดระยะเวลา 3 เดือน และมีความสามารถเป็นที่น่าพอใจแล้ว กรมประชาสงเคราะห์ก็จะจัดส่งผู้รับการอบรมเหล่านี้ไปเป็นผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขา ตามโรงเรียนของกองส่งเสริมชาวเขาซึ่งจัดตั้งในหมู่บ้านของตนเอง ด้วยเหตุนี้คณะกรรมการส่งเสริมชาวเขาจึงได้ขอความร่วมมือจากแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้เป็นผู้จัดดำเนินการฝึกอบรมตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว

ผู้รับการฝึกอบรมเป็นผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขาที่คัดเลือกจากชาวเขาที่มีอายุระหว่าง 15-40 ปี ให้มารับการฝึกอบรมปีละ 1 รุ่น ประมาณรุ่นละ 60 คน ระยะเวลาในการฝึกอบรม 3 เดือน ระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน ถึงวันที่ 31 มกราคม ของปีต่อไป จนกว่าจะได้จำนวนผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขาครบตามเป้าหมาย

สำหรับการฝึกอบรมปีการศึกษา¹ เป็นการอบรมปีที่ 2 ต่อจากปีที่แล้ว ซึ่งเปิดการอบรมวิชาภาษาไทย สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ และสุขศึกษา การฝึกอบรมในปีนี้ได้เพิ่มวิชาวิทยาศาสตร์ขึ้นอีกวิชาหนึ่ง เพื่อให้ผู้รับการฝึกอบรมได้เห็นความสำคัญของการสงวนทรัพยากรธรรมชาติและ มีทักษะทางวิทยาศาสตร์ การฝึกอบรมผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขา² ปีนี้ ได้จัดขึ้น ณ ศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชาวเขา ตำบลแม่เหาะ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งแผนกวิชาประถมศึกษาได้วางโครงการเป็นงานวิจัยเรียกว่า "โครงการทดลองฝึกอบรมผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขา" เช่นเดียวกับปีที่แล้ว

ผู้วิจัยสนใจศึกษาและทดลองการสอนวิชาสุขศึกษาแก่ผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขา ทั้งนี้ก็เพราะว่าได้เห็นสภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไปของชาวเขาไม่ถูกสุขลักษณะด้วยประการทั้งปวง ดังที่ เรชา ทองสวัสดิ์ กล่าวไว้ว่า "สภาพความเป็นอยู่ของชาวเขาไม่ถูกสุขลักษณะ ไม่รู้จักรักษาความสะอาดร่างกาย เครื่องนุ่งห่มและเครื่องใช้ต่าง ๆ อันเป็นหนทางให้ติดต่โรคได้ง่าย สาเหตุของการเจ็บป่วย ชาวเขาเชื่อว่า เกิดจากการกระทำของผี วิธีรักษาโรคใช้วิธี เช่น ไหว้ผี ทำพิธีกรรมหรือพิธีทางไสยศาสตร์"¹

ปัจจุบันนี้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าสุขภาพเป็นสิ่งสำคัญยิ่งประการหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับปัจจัยสี่ที่มนุษย์จะขาดเสียไม่ได้ เมื่อสภาพความเป็นอยู่ของชาวเขาไม่ถูกสุขลักษณะและมีสุขภาพไม่สมบูรณ์ อาหารการกินไม่เพียงพอ ยารักษาโรคไม่มี ดังนั้นถ้าหากใครหยิบยื่นสิ่งที่เขาต้องการเหล่านี้ให้แก่เขา ก็อาจจะทำให้เขารับเอาไว้และปฏิบัติตามได้โดยง่าย ซึ่งจะเป็นผลร้ายต่อประเทศชาติ ดังสรุปจากคำกล่าวของ ทวีป คำรังสฤษดิ์²

¹ เรชา ทองสวัสดิ์, การให้การศึกษาแก่เด็กชาวเขา (เอกสารอัครสำเนา) หน้า 3.

² ทวีป คำรังสฤษดิ์, ปัญหาชาวเขาในประเทศไทย (เอกสารอัครสำเนา), หน้า 3.

ความว่า คอมมิวนิสต์ได้โฆษณาชวนเชื่อต่อชาวเขา เริ่มต้นด้วยการให้คำมั่นสัญญาว่าจะให้มีการกินที่อยู่ดี การรักษาพยาบาลไม่ต้องเสียเงิน ยุบยงให้เห็นว่า ชาวเขานอกประเทศไทยมีการกินที่อยู่ดี

วิธีทางหนึ่งที่จะช่วยให้ชาวเขาทุกคน รู้จักรับผิดชอบในเรื่องสุขภาพของตนเอง ของครอบครัวและของชุมชนที่ตนอาศัย อันจะนำไปสู่การเป็นผู้มีสุขภาพสมบูรณ์ มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ก็คือ "การให้สุขศึกษา" ซึ่งควรจะได้กระทำควบคู่ไปกับการให้บริการสุขภาพ ซึ่งเจ้าหน้าที่อนามัยมีหน้าที่รับผิดชอบทั้งในด้านการศึกษาและการรักษาพยาบาลชาวเขาเมื่อยามเจ็บป่วย เมื่อเป็นเช่นนี้การสอนสุขศึกษาในโรงเรียนในหมู่บ้านชาวเขาในโอกาสต่อไป ก็จะมีเจ้าหน้าที่ช่วยเหลือกันสองฝ่ายคือ ฝ่ายโรงเรียนและฝ่ายอนามัย ซึ่งจะช่วยให้การให้สุขศึกษาได้ผลมากขึ้น อันจะทำให้ความเป็นอยู่ของชาวเขาคิดขึ้น ความเชื่อถือที่ผิด ๆ ของชาวเขาก็ควรจะค่อย ๆ หดไป

การสอนสุขศึกษาโดยมุ่งหวังให้ชาวเขาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เช่นด้านความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติ และการปฏิบัติตนนั้นจะต้องใช้เวลาาน เรื่องนี้ บุพา อุคมศักดิ์ ได้กล่าวว่า "ทุกคนเกิดมาและเจริญเติบโตพร้อมกับสร้างความสำเร็จ ความต้องการ ตลอดจนทั้งความรู้และการปฏิบัติตนในเรื่องสุขภาพตามสิ่งแวดล้อมที่ตนมีอยู่ การที่จะเปลี่ยนให้เขามาเชื่อและปฏิบัติตนใหม่ตามที่เจ้าหน้าที่คิดว่าถูกต้อง จึงไม่ใช่ช่ายนัก" ³ อย่างไรก็ตาม การสอนสุขศึกษาในระยะแรก ๆ อาจจะไม่ค่อยได้ผล เพราะขัดกับความรู้และความเชื่อของชาวเขา แต่การบริการสุขภาพของเจ้าหน้าที่อนามัยตามหมู่บ้านและโรงเรียน ตลอดจนหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในด้านการรักษาพยาบาลชาวเขา ก็จะทำให้ความเชื่อ ความรู้สึกของชาวเขาเปลี่ยนแปลงได้ในโอกาสต่อไป

การฝึกอบรมผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขาในการสอนวิชาสุขศึกษาก็เป็นอีกแรงหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นให้ชาวเขาค่อย ๆ เปลี่ยนพฤติกรรมดังกล่าวแล้ว เพราะผู้ช่วยครูสอนเด็ก

³บุพา อุคมศักดิ์, สุขศึกษาคืออะไร (เอกสารอัดสำเนา), หน้า 3 - 4.

ชาวเขาที่ผ่านการฝึกอบรมไปแล้วจะเป็นผู้นำเอาความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติตนที่ถูกต้อ งไปถ่ายทอดให้เด็กชาวเขาและญาติพี่น้องที่เป็นผู้ใหญ่ในหมู่บ้านของเขา ถึงแม้ว่าจะต้องใช้ เวลาค่อนข้างนาน แต่ก็นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี การสอนสุขศึกษาแก่เด็กชาวเขาจะทำให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ง่ายกว่าผู้ใหญ่ ดังที่ สุชาติ โสมประยูร⁴ ได้กล่าวถึงความ สำคัญของการสุขศึกษาในโรงเรียน สรุปได้ดังนี้ วิทยะเก็ยก้อมมีแนวโน้มนหรือทำที่ต่อการสอน สุขศึกษาได้ดีกว่าวิทยะผู้ใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการพัฒนาทัศนคติที่ดี สุขปฏิบัติที่พึง ปรารถนาและ เป็นที่หวังกันอย่างมากในวงการ สาธารณสุขว่า เรื่องของสุขภาพไม่ว่าจะ คำน ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติตน อาจถ่ายทอดจากเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ได้เสมอ ด้วยเหตุนี้ การสอนวิชาสุขศึกษา การจัดบริการสุขภาพ และการจัดสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะพร้อมกัน ไปในโรงเรียนชาวเขา จะช่วยให้การ สุขศึกษาได้ผลในที่สุด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อทดลองวิธีสอนวิชาสุขศึกษา โดยใช้แนวการฝึกหัดครูตามหลักสูตร พิเศษของโครงการฝึกอบรมครูสอนเด็กชาวเขา
- 2.2 เพื่อทดลองใช้แบบเรียนวิชาสุขศึกษาที่สร้างขึ้นสำหรับเด็กชาวเขา ของ แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 2.3 เพื่อสร้างคู่มือครูสำหรับแบบเรียนวิชาสุขศึกษา
- 2.4 เพื่อสร้างแบบทดสอบวิชาสุขศึกษา สำหรับใช้ทดสอบความรู้และความ สามารถของผู้รับการฝึกอบรมก่อนและหลังการฝึกอบรม
- 2.5 เพื่อประเมินผลความเข้าใจของผู้รับการอบรมเกี่ยวกับหนังสือแบบเรียน วิชาสุขศึกษา
- 2.6 เพื่อสำรวจความมั่นใจของผู้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสอน

⁴ สุชาติ โสมประยูร, การสอนสุขศึกษา (พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2514), หน้า 10 - 11.

3. สมมติฐานของการวิจัย

- 3.1 การฝึกอบรมผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขาโดยใช้หลักสูตรพิเศษ แบบเรียน และคู่มือครูที่สร้างขึ้น จะช่วยให้ผู้รับการฝึกอบรมมีความรู้ในด้านวิชาสามัญเพิ่มขึ้น และมีความสามารถในการสอนชาวเขา โดยความรู้และความสามารถดังกล่าวก่อนและหลังการฝึกอบรมมีความแตกต่างกัน
- 3.2 ผู้รับการฝึกอบรมที่มีระดับพื้นฐานการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือสูงกว่า มีความเชื่อมั่นในการสอนไม่แตกต่างกัน เมื่อได้รับการฝึกอบรมตามวิธีที่กำหนดให้กับใช้แบบเรียนที่จัดทำ
- 3.3 ผู้รับการฝึกอบรมที่เป็นสมถแพศหรือชรวาวาสี มีความเชื่อมั่นในการสอนไม่แตกต่างกันเมื่อได้รับการฝึกอบรมตามวิธีที่กำหนดให้กับใช้แบบเรียนที่จัดทำ
- 3.4 ผู้รับการฝึกอบรมจะมีความเข้าใจในเนื้อหาวิชา เมื่อได้ใช้แบบเรียนที่จัดทำ

4. ขอบเขตของการวิจัย

- 4.1 กว้างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นชาวเขาเผ่าต่างๆที่กองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์เป็นผู้คัดเลือกมา 55 คน มีอายุเฉลี่ย 19.5 ปี
- 4.2 หลักสูตรที่ใช้ในการฝึกอบรม เป็นหลักสูตรพิเศษที่สร้างขึ้นสำหรับผู้รับการฝึกอบรมโดยตรง
- 4.3 แบบเรียนสุขศึกษาที่สร้างขึ้นสำหรับนักเรียนชาวเขาโดยคณาจารย์แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีความยาวทั้งหมด 2 เดิม และมีคู่มือประกอบบทเรียน
- 4.4 แบบทดสอบที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเอง จำนวน 66 ข้อ แบ่งเป็นภาควิชาการ 50 ข้อ และภาควิชาครูเบื้องต้น 16 ข้อ

4.5 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2516 ถึงวันที่ 31 มกราคม 2517 รวมเป็นระยะเวลา 3 เดือน

4.6 สถานที่วิจัย

4.6.1 ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4.6.2 โรงเรียนบ้านแม่ลาย อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4.6.3 โรงเรียนสังวาลย์วิทยา บ้านแม่เหาะ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 ศึกษาหลักสูตรพิเศษสำหรับโครงการทดลองฝึกอบรมผู้ช่วยครูสอนเด็ก ชาวเขาและหนังสือแบบเรียนสำหรับนักเรียนชาวเขาของแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.2 สร้างแบบทดสอบความรู้วิชาสุขศึกษา สำหรับทดสอบผู้รับการฝึกอบรมก่อน และหลังการฝึกอบรม

5.3 ทดลองแบบทดสอบที่สร้างขึ้นโดย

5.3.1 ทดลองกับผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขาที่ผ่านการฝึกอบรมไปแล้ว เพื่อตรวจสอบโดยค่าจำนวนที่ใช้ในแบบทดสอบ

5.3.2 ทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อปรับปรุงข้อสอบโดยการ วิเคราะห์ข้อผิดพลาดอ่านจำแนกและ ระบุความยากง่าย

5.3.3 ปรับปรุงแบบทดสอบแล้วทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มใหม่อีกครั้งหนึ่ง เพื่อปรับปรุงข้อสอบอีกครั้งตามวิธีในข้อ

5.3.2 แล้วหาอ่านจำแนกและ ระบุความยากง่าย

5.4 ใช้แบบทดสอบที่สร้างขึ้นวัดความรู้ของผู้รับการฝึกอบรมก่อนและหลังการฝึกอบรม

- 5.5 ทดลองสอนเนื้อหาและวิธีสอนวิชาสุขศึกษา โดยใช้แนวการฝึกหัดครูตามหลักสูตรพิเศษ
- 5.6 เขียนบันทึกการสอนแต่ละบทเรียนเพื่อรวบรวมเป็นคู่มือครูใช้คู่กับแบบเรียนสำหรับเด็กชาวเขาวิชาสุขศึกษา
- 5.7 ทดสอบความแตกต่างของผลการสอบโดยเฉลี่ยทั้งก่อนและหลังการทดลอง โดยการทดสอบค่า " t "

6. ความจำกัดของการวิจัย

- 6.1 ผู้วิจัยไม่สามารถสุ่มตัวอย่างประชากรได้เอง
- 6.2 ความแตกต่างทางพื้นฐานการศึกษา อายุ สติปัญญา เพาของผู้รับการฝึกอบรมทำให้ไม่สามารถควบคุมผลการเรียนรู้และการฝึกอบรมวิชาสุขศึกษาให้อยู่ในเกณฑ์เดียวกัน
- 6.3 ระยะเวลาในการฝึกอบรม 3 เดือน เป็นระยะที่สั้นทำให้การฝึกทักษะและการถ่ายทอดวิธีสอนวิชาสุขศึกษาได้ไม่มาก เพราะการฝึกทักษะและวิธีสอนวิชาสุขศึกษาต้องใช้เวลานาน
- 6.4 ผู้วิจัยไม่สามารถติดตามผลการเรียนรู้ และทักษะทางการสอนของผู้รับการฝึกอบรมเมื่อออกไปทำการสอนในโรงเรียนตามหมู่บ้าน

7. ข้อตกลงเบื้องต้น

- 7.1 ตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้มีพื้นฐานความรู้ทางวิชาสุขศึกษาและมีความสามารถในการสอนไม่แตกต่างกัน
- 7.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทุกอย่างสามารถฝึกอบรมตัวประชากรได้ตามจุดประสงค์ที่กว้างไว้
- 7.3 แบบทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรมเป็นข้อสอบที่มีความแม่นยำเชิงเนื้อหาวิชาและครอบคลุมเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนที่สร้างขึ้นตามหลักสูตรพิเศษ ของแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

8. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 8.1 ผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขาทั้ง 55 คน ที่ผ่านการฝึกอบรมจะได้รับพื้นฐานความรู้ทางวิชาการและวิธีสอน ได้แนวคิด ค่านิยม ทักษะที่ดีและความถูกต้องตามวัฒนธรรมไทย และการเป็นพลเมืองดีของชาติ เพื่อจะได้ถ่ายทอดให้กับนักเรียนชาวเขาต่อไป
- 8.2 ได้ผลิตเป็นสิ่งประจักษ์คือ หนังสือแบบเรียน แบบทดสอบความรู้ คู่มือครู และเทคนิควิธีการสอนแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับนักเรียนชาวเขาต่อไป
- 8.3 เป็นประโยชน์ต่อการฝึกหัดครูในด้านการทดลองวิธีสอนวิธีต่าง ๆ แก่เด็กที่ไม่ได้พูดภาษาไทยในชีวิตประจำวัน
- 8.4 ผู้รับการฝึกอบรมจะสามารถทำหน้าที่สอนนักเรียนชาวเขาในโรงเรียนของหน่วยพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาตามหมู่บ้านต่าง ๆ ทั้งจะเป็นผู้ช่วยประสานงานและเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่กับชาวเขาเผ่าเดียวกันตามเจตจำนงของกองสงเคราะห์ชาวเขา
- 8.5 ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการช่วยเหลือชาวเขา สำหรับช่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการร่วมมือกันทำงาน เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาของชาติ ซึ่งเป็นสิ่งมุ่งหวังอันแน่วแน่ของแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

9. กัณฑ์เฉพาะ เรื่องและคำจำกัดความ

ผู้รับการฝึกอบรม หรือผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขา หมายถึงชาวเขาที่กองสงเคราะห์ชาวเขาคัดเลือกมารับการฝึกอบรมตามโครงการนี้ ซึ่งเมื่อจบการฝึกอบรมแล้ว กรมประชาสงเคราะห์จะส่งไปเป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาค้นการศึกษา

เด็กชาวเขา⁵ หมายถึง เด็กชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่ไม่พูดภาษาไทย อาศัยอยู่ตามภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อถือแตกต่างไปจากเด็กไทย

ทักษะ⁶ หมายถึง ความชำนาญ ความสามารถของการทำงานอย่างใดอันลักษณะเด่นของการฝึกทักษะมี 2 ประการคือ การฝึกและการพัฒนา การฝึกทักษะให้ได้นั้นต้องฝึกกับสถานการณ์ที่เป็นจริง

ค่านิยม⁷ หมายถึงความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความรับผิดชอบซึ่งยึดมั่นเป็นเครื่องรับประกันควบคุมพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อสนองความปรารถนา สามารถมองเห็นว่าอะไรเป็นสิ่งพึงปรารถนาของสังคมไทย ซึ่งสังคมไทยยอมรับยกย่องและถือว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม และพร้อมที่จะแสดงออกเมื่อมีเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมมากระตุ้น

แผนกวิชาประถมศึกษา หมายถึง แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หลักสูตรพิเศษ หมายถึง หลักสูตรที่แผนกวิชาประถมศึกษาสร้างขึ้น เพื่อให้เป็นแนวทางในการฝึกอบรม สร้างหนังสือแบบเรียนและคู่มือครู

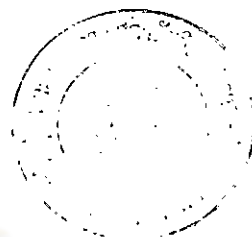
⁵สาย ภาณุรัตน์, การให้การศึกษาแก่เด็กชาวเขา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 20 มีนาคม 2515 (เอกสารอัครสำเนา เย็บเล่ม), หน้า 1.

⁶Jarolimek John, Social Studies in Elementary Education (New York: Macmillan Company, 1963) p. 61.

⁷สุมน อมรวิวัฒน์, คำชี้แจง "หน่วยการสอนศีลธรรม". (นครหลวง: โรงพิมพ์อักษรสาส์น, 2515), หน้า ง.

หนังสือแบบเรียน หมายถึงหนังสือแบบเรียนวิชาสุขศึกษาที่แผนกวิชาประถมศึกษา
สร้างขึ้นให้เหมาะกับนักเรียนชาวเขาซึ่งมีหน่วยการสอนทั้ง 5 เป็นแกนกลาง ได้แก่

1. ฉ้นเป็นคนไทย
2. บ้านเมืองของเรา
3. ชีวิตที่มีความสุข
4. บุคคลที่เรายกย่องบูชา
5. หลักการที่เราเชื่อถือ

คู่มือครู หมายถึง คู่มือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นคู่มือสอนวิชาสุขศึกษาที่ผู้ช่วย
ครูสอนเด็กชาวเขาสามารถนำไปใช้สอนได้

การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์อย่างรวดเร็ว (Transfer
Experience Approach) คือวิธีการถ่ายทอดความรู้และทักษะให้แก่ผู้เรียนแล้วทดลอง
ให้ผู้เรียนปฏิบัติและใช้ความรู้ ทักษะ ทำการสอนทันที

การสอนแบบจุลภาค⁸ (Micro - Teaching) หมายถึงการปฏิบัติการ
สอนแบบย่อส่วน (Micro - teaching is a scaled down teaching encounter)

การสุขศึกษา⁹ คือ กระบวนการที่ก่อให้เกิดประสบการณ์
ซึ่งเป็นผลทำให้บุคคลหรือชุมชนได้รับความรู้ มีทัศนคติและการปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับสุขภาพ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁸ เฉลียว บุรีภักดิ์. เรื่องของไมโคร - ทิชซิ่ง (เอกสารอัครำเนา),
หน้า 2.

⁹ สุชาติ โสมประยูร, เรื่องเดิม, หน้า 2.